

## การแก้ไขปัญหามลภาวะจากกลิ่นเหม็นรบกวนจากการประกอบกิจการฟาร์มสุกร ในพื้นที่จังหวัดสุโขทัย

จิรัฏฐ์ ทะนันชัย<sup>1\*</sup> กัญญาณัฐ ถิ่นเครือจีน<sup>1</sup>

### บทคัดย่อ

การแก้ไขปัญหามลภาวะจากกลิ่นเหม็นรบกวนจากการประกอบกิจการฟาร์มสุกร ในพื้นที่จังหวัดสุโขทัย ในปี 2566 มีการดำเนินการแก้ไขปัญหารื้อรื้อเรียนกลิ่นเหม็นและมลภาวะจากฟาร์มสุกรที่มีการร้องเรียนผ่านศูนย์ดำรงธรรมระดับอำเภอ จำนวน 5 แห่ง โดยประชาชนยอมรับให้ฟาร์มเลี้ยงสุกรรื้อรื้อต่อไปได้ โดยมีเงื่อนไขข้อตกลงให้ฟาร์มสุกรจัดทำแผนปรับปรุงแก้ไขและจัดการปัญหาเรื่องกลิ่นเหม็นยื่นต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบการพิจารณาใบอนุญาตให้ประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ การลงพื้นที่ตรวจติดตามความคืบหน้าการแก้ไขปัญหามาจากผู้ประกอบการโดยการบูรณาการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีฟาร์มเคยถูกร้องเรียนปัญหาเรื่องกลิ่นเหม็นซ้ำ 1 แห่ง ถูกร้องเรียนครั้งแรก 4 แห่ง พบการรั่วซึมของระบบบำบัดน้ำเสีย และ ระบบ Biogas 1 แห่ง ฟาร์มที่ได้รับใบอนุญาตประกอบกิจการใหม่ถูกร้องเรียนหลังจากเลี้ยงสุกรได้เพียง 1 รุ่น 2 แห่ง ฟาร์มสุกรทั้ง 5 แห่ง เป็นฟาร์มที่ได้รับการรับรองระบบการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีจากกรมปศุสัตว์ มีปัญหาการร้องเรียนที่เกิดจากผลกระทบจากกลิ่นเหม็นที่เกิดขึ้นกับชุมชนที่อยู่ใกล้ฟาร์มสุกรที่มีการเลี้ยงสุกรขุนหนาแน่นในช่วงสุกรขุนอายุ 4-6 เดือน ซึ่งใกล้จับสุกรส่งโรงฆ่าสัตว์ ร่วมกับปัญหาของระบบบำบัดน้ำเสียและกลิ่นที่มีการจัดการไม่เพียงพอ

ฟาร์มสุกรตั้งแต่ขนาดกลางขึ้นไปมีแนวโน้มถูกร้องเรียนปัญหาเรื่องกลิ่นมากขึ้น ปัญหาถูกร้องเรียนซ้ำ และฟาร์มใหม่ถูกร้องเรียน การนำข้อปัญหาที่เกิดจากการร้องเรียนดังกล่าว มาปรับปรุงการประกอบกิจการฟาร์มสุกรให้เป็นระบบ ตั้งแต่โครงสร้างฟาร์มและโรงเรือน มีการออกแบบให้มีระบบบำบัดน้ำเสียและกลิ่นที่เพียงพอ เลือกเทคโนโลยีการบำบัดน้ำเสียที่เหมาะสม และมีการออกแบบและรับรองโดยวิศวกรผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อม ขั้นตอนก่อนการอนุญาตให้ก่อสร้างอาคารและการพิจารณาออกใบอนุญาตประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งการรับรองฟาร์มสุกรที่มีระบบการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ที่ต้องมีการตรวจสอบและรับรองการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มาประกอบการพิจารณาภายใต้ระเบียบข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด จะช่วยลดปัญหาการร้องเรียนที่อาจเกิดขึ้นได้อีกในอนาคต ส่วนปัจจัยฤดูกาล ช่วงเวลา อายุและขนาดสุกร รวมถึงความรู้ ทัศนคติ พฤติกรรมและการยอมรับปฏิบัติของชุมชนควรมีการศึกษาเพิ่มเติมต่อไป

**คำสำคัญ :** กลิ่นเหม็น ฟาร์มสุกร จังหวัดสุโขทัย

<sup>1</sup>สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสุโขทัย ตำบลบ้านสวน อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย

\*ผู้รับผิดชอบบทความ e-mail: [jeerasak8011@gmail.com](mailto:jeerasak8011@gmail.com)

## คำนำ

ในปัจจุบัน ฟาร์มสุกรที่มีการเลี้ยงแบบปิดและระบบป้องกันทางชีวภาพ (Biosecurity) ที่ดี ส่วนใหญ่ จะมีการเลี้ยงสุกรแบบหนาแน่นเต็มตามขนาดความจุของโรงเรือน อาจทำให้เกิดปัญหากลิ่นเหม็นจากสาเหตุ ระบบบำบัดกลิ่นเหม็นไม่เพียงพอและมีแนวโน้มถูกร้องเรียนจากผู้ได้รับผลกระทบมากขึ้น ปัญหากลิ่นเหม็น จากการประกอบกิจการเลี้ยงสุกรอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ เหตุรำคาญ และเกิดปัญหากระทบต่อสิ่งแวดล้อม

จังหวัดสุโขทัย ได้รับหนังสือร้องเรียน/ร้องทุกข์ ผ่านศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดสุโขทัยในหลายกรณี การนำวิธีการแก้ปัญหาที่ดำเนินการแล้ว ปรับปรุงเป็นแนวทางการแก้ปัญหาผลกระทบจากกลิ่นเหม็นรบกวน จากการประกอบกิจการฟาร์มสุกรอย่างเป็นระบบ การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมการปศุสัตว์แบบบูรณาการของ หลายภาคส่วน ภายใต้ระเบียบข้อกฎหมายที่กำหนด จะช่วยลดปัญหาการร้องเรียนที่อาจเกิดขึ้นได้อีก ในอนาคต รวมทั้งการนำข้อปัญหาที่เกิดจากการร้องเรียน มาปรับปรุงการประกอบกิจการฟาร์มสุกรให้เป็น ระบบ เสริมสร้างพัฒนาศักยภาพการผลิตสินค้าปศุสัตว์ที่มีความปลอดภัยและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ ชุมชน เกษตรกรประกอบอาชีพการเลี้ยงสุกรได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนจนสามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของตนเอง ให้ดีขึ้น

จิรัฏฐ์ ทะนันชัย

มกราคม 2567

## สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(ก)
คำนำ	(ข)
สารบัญ	(ค)
สารบัญตาราง	(ง)
<b>บทที่ 1 บทนำ</b>	<b>1</b>
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของผลงาน	1
1.2 วัตถุประสงค์ของผลงาน	1
1.3 ระยะเวลาการดำเนินการ	2
1.4 ผู้มีส่วนร่วมในผลงาน	2
<b>บทที่ 2 ความรู้ทางวิชาการหรือแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง</b>	<b>3</b>
2.1 ความรู้ทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง	4
2.2 กฎหมาย/ระเบียบที่เกี่ยวข้อง	7
<b>บทที่ 3 วิธีการและผลการดำเนินงาน</b>	<b>13</b>
3.1 วิธีการ/ขั้นตอนการดำเนินการ	13
3.2 ผลการดำเนินการ/วิจารณ์ผล	14
3.3 การนำไปใช้ประโยชน์/ผลกระทบ	15
3.4 ความยุ่งยากและซับซ้อนในการดำเนินการ	16
3.5 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ	16
<b>บทที่ 4 ข้อเสนอแนะ</b>	<b>18</b>
บรรณานุกรม	22
ภาคผนวก	23

## สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลการร้องเรียนผลกระทบเรื่องกลิ่นเหม็นและมลภาวะจากฟาร์มสุกร ในพื้นที่จังหวัดสุโขทัย ในช่วงปี 2561-2566	14
ตารางที่ 2 แสดงข้อมูลการร้องเรียนผลกระทบเรื่องกลิ่นเหม็นและมลภาวะจากฟาร์ม ปศุสัตว์ในพื้นที่จังหวัดสุโขทัย(แยกตามชนิดสัตว์) ในช่วงปี 2561-2566	15

# บทที่ 1

## บทนำ

### 1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของผลงาน

ปัญหามลพิษจากการเลี้ยงสุกร ก่อให้เกิดปัญหาคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำธรรมชาติเนื่องจากน้ำเสียจากการเลี้ยงสุกรมีค่าความสกปรกค่อนข้างสูง หากมีการระบายน้ำเสียจากฟาร์มลงสู่แหล่งน้ำโดยตรง หรือ บำบัดน้ำทิ้งไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด รวมถึงการไหลล้นของน้ำเสียสู่แหล่งน้ำหรือพื้นที่ภายนอกฟาร์ม โดยเฉพาะในช่วงฤดูฝนส่งผลให้คุณภาพน้ำในแหล่งน้ำธรรมชาติเสื่อมโทรมลงได้ ปริมาณน้ำเสียจากฟาร์มสุกร อาจจะขึ้นกับพฤติกรรมกรรมการทำความสะอาดโรงเรือนและประเภทของสุกรที่เลี้ยง ปัญหากลิ่นเหม็น พบทั่วไปในฟาร์มที่ไม่มีการจัดการที่ดีหรือมีความสกปรกค่อนข้างสูง การจัดการภายในฟาร์มจะส่งผลต่อความเข้มข้นของกลิ่น ปัญหากลิ่นรุนแรงจะเกิดในบริเวณที่ขาดการจัดการที่ดี ปัญหาแหล่งเพาะกระจายของเชื้อโรคและพาหะนำโรค มูลสุกรที่หมักหมมอยู่ท้ายคอกหรือหลังโรงเรือนเป็นแหล่งเก็บกักเชื้อโรคและเป็นแหล่งเพาะพันธุ์แมลงวันเป็นอย่างดีซึ่งไม่ได้เป็นปัญหาเฉพาะกับสุขภาพสุกรที่เลี้ยงอยู่ในโรงเรือนนั้นเท่านั้น แต่มีผลกระทบออกไปไกลในบางช่วงฤดูกาลและบางช่วงเวลาทั้งกลิ่นและแมลงวันกระจายไปไกลหลาย กิโลเมตรทำให้บริเวณชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงเป็นแหล่งแพร่เชื้อโรคโดยมีแมลงวันเป็นพาหะนำโรคมามากขึ้น และปัญหาทางสังคมอื่นๆ

ปัญหามลภาวะจากการประกอบกิจการเลี้ยงสุกร ซึ่งเกิดปัญหากลิ่นเหม็นของมูลสุกรรบกวนการใช้ชีวิตประจำวันของผู้คนในชุมชนที่อาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียงฟาร์มสุกรรวมทั้งอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ เหตุรำคาญ และเกิดปัญหากระทบต่อสิ่งแวดล้อม หากฟาร์มสุกรมีระบบการจัดการมูลและของเสียไม่ดีพอ และมักได้รับการร้องเรียนจากชุมชนที่ได้รับผลกระทบ ซึ่งจังหวัดสุโขทัยได้รับหนังสือร้องเรียน/ร้องทุกข์ ผ่านศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดสุโขทัยในหลายกรณี การนำวิธีการแก้ปัญหาที่ดำเนินการแล้ว มาปรับปรุงเป็นแนวทางการแก้ปัญหาผลกระทบจากกลิ่นเหม็นรบกวนจากการประกอบกิจการฟาร์มสุกรอย่างเป็นระบบ การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมการปศุสัตว์แบบบูรณาการของหลายภาคส่วน ภายใต้ระเบียบข้อกฎหมายที่กำหนด โดยการวิเคราะห์การแก้ไขปัญหาทุกระบวนการนับตั้งแต่เริ่มออกแบบวางผังฟาร์ม การประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจและการมีส่วนร่วมของชุมชน จะทำให้เกิดการยอมรับและลดปัญหาการร้องเรียนจากการประกอบกิจการฟาร์มสุกรที่อาจเกิดขึ้นได้อีกในอนาคต

### 1.2 วัตถุประสงค์ของผลงาน

1.2.1 เพื่อดำเนินการแก้ปัญหาผลกระทบจากกลิ่นเหม็นรบกวนจากการประกอบกิจการฟาร์มสุกรอย่างเป็นระบบมีความปลอดภัยและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและประชาชน

1.2.2 วิเคราะห์การดำเนินการแก้ปัญหาผลกระทบจากกลิ่นเหม็นรบกวนจากการประกอบกิจการฟาร์มสุกรนำมาปรับปรุงการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดการยอมรับและลดปัญหาเรื่องการร้องเรียน

### 1.3 ระยะเวลาการดำเนินการ

มกราคม 2566-ธันวาคม 2566

### 1.4 ผู้มีส่วนร่วมในผลงาน (ถ้ามี)

1.4.1 นายจิรัฏฐ์ ทะนันชัย ตำแหน่งนายสัตวแพทย์ชำนาญการ

สังกัดสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสุโขทัย

สัดส่วนของผลงานร้อยละ 80

1.4.2 นางสาวกัญญาณัฐ ถิ่นเครือจีน ตำแหน่งนายสัตวแพทย์ปฏิบัติการ

สังกัดสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสุโขทัย

สัดส่วนของผลงานร้อยละ 20

## บทที่ 2

### ความรู้ทางวิชาการหรือแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ผลงานเรื่อง การแก้ไขปัญหาหมอกควันจากกลิ่นเหม็นรบกวนจากการประกอบกิจการฟาร์มสุกร ในพื้นที่จังหวัดสุโขทัย ผู้ขอรับการประเมินได้ใช้ความรู้ทางวิชาการ ความชำนาญงาน หรือ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ในการดำเนินการ ดังนี้

#### 2.1 ความรู้ทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 แนวทางการจัดการปัญหาเรื่องร้องเรียนด้านสิ่งแวดล้อมการปศุสัตว์

2.1.2 วิธีปฏิบัติด้านการจัดการฟาร์ม การจัดการด้านสุขภาพสัตว์ และการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ได้สุกรที่ถูกต้องลักษณะและเหมาะสมต่อผู้บริโภค

#### 2.2 กฎหมาย/ระเบียบที่เกี่ยวข้อง

2.2.1 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

-กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555 ลงวันที่ 3 เมษายน 2555

-ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดมาตรฐาน ค่าความเข้มข้นของอากาศเสียที่ปล่อยทิ้งจากแหล่งกำเนิดมลพิษ ลงวันที่ 13 พฤศจิกายน 2552

-ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2553 ลงวันที่ 24 สิงหาคม 2553

-ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดให้การเลี้ยงสุกรเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษที่จะต้องถูกควบคุมการปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะหรือออกสู่สิ่งแวดล้อม ลงวันที่ 15 พฤษภาคม 2555

-ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดมาตรฐาน ควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากแหล่งกำเนิดมลพิษประเภทการเลี้ยงสุกร ลงวันที่ 26 ตุลาคม 2563

2.2.2 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535

-ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ พ.ศ. 2558 ลงวันที่ 3 มิถุนายน 2558

-ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง มาตรการควบคุมป้องกันเหตุรำคาญหรือผลกระทบที่อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพของสถานประกอบการ การเพาะพันธุ์ เลี้ยง และการอนุบาลสุกร พ.ศ. 2564 ลงวันที่ 8 พฤศจิกายน 2564

### 2.2.3 พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551

-มาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6403-2565 ระบบการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มสุกร (Good Agricultural Practices For Pig Farm)

-กฎกระทรวง กำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร สำหรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มสุกรเป็นมาตรฐานบังคับ พ.ศ. 2566 ลงวันที่ 18 มกราคม 2566

-ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร : การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มสุกร พ.ศ. 2565 ลงวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2565 โดยมีรายละเอียดดังนี้

## 2.1 ความรู้ทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง

### 2.1.1 แนวทางการจัดการปัญหาเรื่องร้องเรียนด้านสิ่งแวดล้อมการปศุสัตว์

แนวทางการจัดการปัญหาเรื่องร้องเรียนด้านสิ่งแวดล้อมการปศุสัตว์ เป็นแนวทางในการดำเนินการจัดการปัญหาเรื่องร้องเรียนด้านสิ่งแวดล้อมการปศุสัตว์ การทำงานแบบบูรณาการภายใต้ระเบียบ ข้อกฎหมายที่กำหนด ช่วยลดปัญหาการร้องเรียนที่อาจเกิดขึ้นได้อีกในอนาคต การแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบเพื่อการผลิตสินค้าปศุสัตว์ที่มีความปลอดภัยและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ขับเคลื่อนปศุสัตว์ไทยไปสู่การพัฒนาเพื่อเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขันและช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรและประชาชนให้ดีขึ้น ตามยุทธศาสตร์กรมปศุสัตว์ ยุทธศาสตร์ที่ 2 เพิ่มขีดความสามารถด้านการผลิตสินค้าปศุสัตว์ตลอดห่วงโซ่ให้ได้มาตรฐานเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและสามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืน มีรายละเอียดดังนี้

1) คู่มือการขออนุญาตและต่อใบอนุญาตประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ประเภทฟาร์มสุกร สำหรับผู้ประกอบการกิจการฟาร์มสุกร หลักเกณฑ์ เงื่อนไข และแนวทาง การจัดการสิ่งแวดล้อมจากกิจการเลี้ยงสุกร และใช้เป็นแนวทางในการป้องกันและลดผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนและสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้นจากการเลี้ยงสุกร เช่น ผลกระทบจากกลิ่นเหม็นรบกวน น้ำเสีย ชากสัตว์ และขยะอันตราย การเตรียมความพร้อมปรับปรุงแก้ไขวิธีการเลี้ยงสุกร และจัดเตรียมเอกสารก่อนยื่นขออนุญาตหรือขอต่ออายุใบอนุญาตประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ (กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2554)

2) คู่มือหลักเกณฑ์การอนุญาตและต่ออายุใบอนุญาตประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพประเภทฟาร์มสุกร สำหรับเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หลักเกณฑ์ เงื่อนไข และแนวทาง การจัดการสิ่งแวดล้อมจากกิจการเลี้ยงสุกร และใช้เป็นแนวทางในการกำหนดเงื่อนไขในข้อกำหนดของท้องถิ่น (เพิ่มเติม) และระบุเงื่อนไขในใบอนุญาตสำหรับเจ้าพนักงานท้องถิ่น เพื่อเป็นการป้องกันและลดผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนและสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้นจากการเลี้ยงสุกร เช่น ผลกระทบจากกลิ่นเหม็นรบกวน น้ำเสีย ชากสัตว์ และขยะอันตราย (กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2556)

3) คู่มือการจัดการสิ่งแวดล้อมฟาร์มสุกร ที่กล่าวถึงแหล่งกำเนิดมลพิษที่เกิดจากฟาร์มสุกร (น้ำเสีย, สิ่งขับถ่ายจากสุกร(มูลสุกร), ขยะมูลฝอย, กลิ่นเหม็นจากโรงเรือนและคอกเลี้ยงสุกร ลานตากและโรงเก็บมูลสุกร ระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสีย กลิ่นจากเศษขยะและสิ่งปฏิกูลต่างๆที่มีการจัดการที่ไม่เหมาะสม) ก๊าซที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพที่สำคัญต่อมนุษย์ ก๊าซที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพที่สำคัญต่อสุกร หลักการปฏิบัติที่ดีในการจัดการสิ่งแวดล้อมสำหรับฟาร์มสุกร(การลดของเสียที่แหล่งกำเนิด, การใช้หมุนเวียน การใช้ซ้ำ, การบำบัดการทิ้ง และการกำจัดที่เหมาะสม) ระบบบำบัดน้ำเสียฟาร์มสุกร(ระบบรวบรวมน้ำเสีย, ระบบบำบัดขั้นต้น, ระบบบำบัดขั้นที่สอง ระบบบำบัดน้ำเสียที่ไม่สามารถผลิตก๊าซชีวภาพ ระบบบำบัดน้ำเสียที่สามารถผลิตก๊าซชีวภาพ คุณสมบัติและประโยชน์ของก๊าซชีวภาพ ผลเสียเมื่อปล่อยก๊าซชีวภาพทิ้งสู่บรรยากาศประโยชน์ที่ได้จากการนำระบบบำบัดน้ำเสียชนิดได้ก๊าซชีวภาพมาใช้ประโยชน์ เช่น นำก๊าซชีวภาพที่ได้มาผลิตพลังงานทดแทน อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม) ระบบการจัดการกากตะกอน ระบบบำบัดขั้นหลัง การจัดการกลิ่นเหม็นในฟาร์มสุกร(การจัดการด้านอาหารของสุกร, การจัดการโรงเรือนสุกร, การจัดการมูลสุกร ลานตากมูลสุกร โรงเก็บมูลสุกร, ระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสีย, ระยะห่างจากชุมชนที่เหมาะสม, การให้อาหารและน้ำ, การสร้างแนวกันชน ต้นไม้รอบฟาร์ม, ระบบบำบัดกลิ่นแบบชีวภาพชนิดไบโอฟิลเตอร์หรือแบบตัวกรองชีวภาพ, ระบบไอโซน) (กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, ม.ป.ป.ก)

4) คู่มือเสริมสร้างและสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการกำกับดูแลแหล่งกำเนิดมลพิษ เป็นคู่มือการจัดการน้ำเสียจากแหล่งกำเนิดมลพิษประเภท การเลี้ยงสุกร สำหรับเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างและสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการปฏิบัติตามมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากแหล่งกำเนิดมลพิษประเภทการเลี้ยงสุกรเพื่อการควบคุมและกำกับดูแลการจัดการสิ่งแวดล้อม และเป็นแนวทางในการกำกับดูแลแหล่งกำเนิด มลพิษประเภทการเลี้ยงสุกร ให้ปฏิบัติตามที่มาตรฐานฯ กำหนดตามมาตรา 55 และ 69 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากแหล่งกำเนิดมลพิษประเภทการเลี้ยงสุกร และประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดให้การเลี้ยงสุกรเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษที่จะต้องถูกควบคุมการปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะหรือออกสู่สิ่งแวดล้อม โดยแหล่งกำเนิดมลพิษประเภทการเลี้ยงสุกรตามที่กำหนดไว้ต้องบำบัดน้ำเสียให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด (กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2566)

5) คู่มือแนวทางการจัดการปัญหาเรื่องร้องเรียนด้านสิ่งแวดล้อมการปศุสัตว์ การจัดการปัญหาเรื่องร้องเรียนด้านสิ่งแวดล้อมการปศุสัตว์จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากภาคส่วนต่างๆ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมด้านการปศุสัตว์ ประกอบกับการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ มีแนวทางที่ชัดเจนและรัดกุม เป็นอีกกระบวนการหนึ่งที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการดำเนินการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน การทำงานแบบบูรณาการภายใต้ระเบียบข้อกำหนดและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกรณีเกิดปัญหาเรื่องร้องเรียนด้านสิ่งแวดล้อม ตลอดจนสามารถให้คำแนะนำแก่เกษตรกรและประชาชนทั่วไป เป็นการช่วยลดปัญหา

เรื่องร้องเรียนที่อาจเกิดขึ้นต่อไปในอนาคต แนวทางการจัดการปัญหาเรื่องร้องเรียนด้านสิ่งแวดล้อมการปศุสัตว์ ตามช่องทางกรณีร้องเรียนผ่านกรมปศุสัตว์/ผ่าน Application DLD 4.0, กรณีร้องเรียนผ่านสำนักงานปศุสัตว์ จังหวัด, กรณีร้องเรียนผ่านศูนย์ดำรงธรรม สื่อสารมวลชน หรือหน่วยงานอื่น (กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตร และสหกรณ์, ม.ป.ป.ช)

### 2.1.2 วิธีปฏิบัติด้านการจัดการฟาร์ม การจัดการด้านสุขภาพสัตว์ และการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ได้สุกรที่ถูกต้องลักษณะ และเหมาะสมต่อผู้บริโภค

การจัดการฟาร์ม การจัดการด้านสุขภาพสัตว์ และการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม มีรายละเอียดดังนี้

1) การจัดการโรงเรือน เช่น โรงเรือนและที่ให้อาหารต้องสะอาดและแห้ง, โรงเรือนต้องสะดวกในการปฏิบัติงาน, มีการดูแลซ่อมแซมโรงเรือนให้มีความปลอดภัยต่อสุกรและผู้ปฏิบัติงาน, มีการจัดการโรงเรือนเตรียมความพร้อมก่อนนำสัตว์เข้า และมีการทำความสะอาดโรงเรือนและอุปกรณ์ด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อโรคตามความเหมาะสม เป็นต้น

2) การจัดการด้านบุคลากร เช่น ต้องมีจำนวนแรงงานอย่างเพียงพอ และเหมาะสมกับจำนวนสัตว์เลี้ยง, มีการจัดแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคลากร ในแต่ละตำแหน่งอย่างชัดเจน บุคลากรภายในฟาร์มควรได้รับการตรวจสุขภาพเป็นประจำทุกปี, มีสัตวแพทย์ควบคุมกำกับดูแลด้านสุขภาพสัตว์ภายในฟาร์ม โดยสัตวแพทย์ต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพสัตวแพทย์ชั้นหนึ่ง และได้รับใบอนุญาตสัตวแพทย์ควบคุมฟาร์มจากกรมปศุสัตว์ เป็นต้น

3) คู่มือการจัดการฟาร์ม เช่น ผู้ประกอบการฟาร์มต้องมีคู่มือการจัดการฟาร์มแสดงให้เห็นระบบการเลี้ยงการจัดการฟาร์ม, ระบบบันทึกข้อมูลการป้องกันและควบคุมโรคสัตว์ การดูแลสุขภาพสัตว์ และสุขอนามัยในฟาร์ม, ระบบบันทึกข้อมูล ฟาร์มจะต้องมีระบบการบันทึกข้อมูลการบริหารฟาร์ม(บุคลากรแรงงาน) ข้อมูลจัดการผลิต(ข้อมูลตัวสัตว์ ข้อมูลสุขภาพสัตว์ ข้อมูลการผลิตและข้อมูลผลผลิตการจัดการด้านอาหารสัตว์) เป็นต้น

4) การควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ เช่น แหล่งที่มาของอาหารสัตว์ การซื้อ การผสมอาหารสัตว์ ต้องเป็นไปตามข้อกำหนดตามพระราชบัญญัติควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ พ.ศ. 2558, ภาชนะบรรจุและการขนส่ง การเก็บอาหารสัตว์ และการตรวจสอบคุณภาพอาหารสัตว์ เป็นต้น

5) การจัดการด้านสุขภาพสัตว์ เช่น ฟาร์มจะต้องมีระบบเฝ้าระวัง ควบคุม และป้องกันโรคได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ รวมถึงการมีโปรแกรมทำลายเชื้อโรคก่อนเข้าและออกจากฟาร์ม, การป้องกันการสะสมของเชื้อโรคในฟาร์ม ,การควบคุมโรคให้สงบโดยเร็วและไม่ให้แพร่ระบาดจากฟาร์ม, การบำบัดโรคสัตว์ ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบวิชาชีพสัตวแพทย์ พ.ศ. 2540 และการใช้ยาสำหรับสัตว์ ต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดการใช้ยาสำหรับสัตว์ (มอก. 7001-2540) เป็นต้น

6) การจัดการสิ่งแวดล้อม การกำจัดหรือบำบัดของเสีย ฟาร์มจะต้องจัดให้มีระบบกำจัดหรือบำบัดของเสียที่เหมาะสม เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อผู้อยู่อาศัยข้างเคียงหรือสิ่งแวดล้อม, ขยะมูลฝอยทำการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยในถังขยะที่มีฝาปิดมิดชิด และนำไปกำจัดทิ้งในบริเวณที่ทิ้งของเทศบาลหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, ซากสุกร ฟาร์มจะต้องมีการจัดการกับซากสุกรให้ถูกสุขลักษณะอนามัย, มูลสุกร

นำไปทำปุ๋ยหรือหมักเป็นปุ๋ยโดยไม่ทิ้งหรือกองเก็บในลักษณะที่จะทำให้เกิดกลิ่นหรือก่อความรำคาญต่อผู้อยู่อาศัยข้างเคียง, น้ำเสีย ฟาร์มจะต้องมีระบบเก็บกักหรือบำบัดน้ำเสียให้เหมาะสม และมีคุณภาพน้ำทิ้งที่เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด เป็นต้น (สมาคมสัตวแพทย์ควบคุมฟาร์มสุกรไทย, 2565)

## 2.2 กฎหมาย/ระเบียบที่เกี่ยวข้อง

2.2.1 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มีรายละเอียดดังนี้

มาตรา 80 กำหนดให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษ ซึ่งมีระบบบำบัดอากาศเสีย อุปกรณ์ หรือเครื่องมือสำหรับควบคุมการปล่อยทิ้งอากาศเสียหรือมลพิษอื่น ระบบบำบัดน้ำเสีย หรือระบบกำจัดของเสีย มีหน้าที่ต้องเก็บสถิติและข้อมูลซึ่งแสดงผลการทำงานของระบบหรืออุปกรณ์ และเครื่องมือดังกล่าวในแต่ละวัน และจัดทำบันทึกรายละเอียดเป็นหลักฐานไว้ ณ สถานที่ตั้งแหล่งกำเนิดมลพิษนั้น และจะต้องจัดทำรายงานสรุปผลการทำงานของระบบ หรืออุปกรณ์และเครื่องมือดังกล่าวเสนอต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นแห่งท้องที่ที่แหล่งกำเนิดมลพิษนั้นตั้งอยู่อย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง

มาตรา 81 กำหนดให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นรวบรวมรายงานที่ได้รับตามมาตรา 80 ส่งไปให้เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในเขตท้องที่นั้นเป็นประจำอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง และจะทำความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษเสนอไปพร้อมกับรายงานที่รวบรวมส่งไปนั้นด้วยก็ได้

มาตรา 82 กำหนดให้เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษมีอำนาจเข้าไปในอาคาร สถานที่และเขตที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมหรือแหล่งกำเนิดมลพิษ หรือเขตที่ตั้งของระบบบำบัดน้ำเสียหรือระบบกำจัดของเสีย ของบุคคลใดๆ ในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตกหรือในระหว่างเวลาทำการเพื่อตรวจสอบสภาพการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย หรือระบบกำจัดของเสีย ระบบบำบัดอากาศเสีย หรืออุปกรณ์และเครื่องมือต่างๆ เพื่อควบคุมการปล่อยทิ้งอากาศเสียหรือมลพิษอื่น รวมทั้งตรวจบันทึกรายละเอียด สถิติ หรือข้อมูลเกี่ยวกับการทำงานของระบบ หรืออุปกรณ์และเครื่องมือดังกล่าวหรือเมื่อมีเหตุอันควรสงสัย ออกคำสั่งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครอง ผู้ควบคุม หรือผู้ได้รับใบอนุญาตรับจ้างให้บริการระบบบำบัดน้ำเสียหรือกำจัดของเสีย จัดการแก้ไข เปลี่ยนแปลงปรับปรุง หรือซ่อมแซมระบบบำบัดอากาศเสีย ระบบบำบัดน้ำเสีย หรือระบบกำจัดของเสียหรืออุปกรณ์และเครื่องมือต่างๆ เพื่อควบคุมการปล่อยทิ้งอากาศเสียหรือมลพิษอื่น ออกคำสั่งเป็นหนังสือสั่งปรับ หนังสือเพิกถอน เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษ ในกรณีที่ผู้ควบคุมนั้นฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติ กฎกระทรวง ข้อบัญญัติท้องถิ่น ระเบียบ ประกาศ หรือเงื่อนไขที่ออกหรือกำหนดตามความในพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 83 ในกรณีที่เห็นสมควรเพื่อประโยชน์ในการประสานการปฏิบัติราชการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษอาจดำเนินการเสนอแนะการสั่งปิดหรือพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตหรือการสั่งให้หยุดใช้หรือทำประโยชน์ด้วยประการใดๆ เกี่ยวกับแหล่งกำเนิดมลพิษ ที่ตั้งใจไม่ทำการบำบัดอากาศเสีย น้ำเสีย หรือของเสียอย่างอื่นและลักลอบปล่อยทิ้งอากาศเสีย น้ำเสีย หรือของเสียที่ยังไม่ได้ทำการบำบัดออกสู่สิ่งแวดล้อมภายนอกเขตที่ตั้ง ,ดำเนินการเสนอแนะให้มีการดำเนินการทางกฎหมาย

เพื่อบังคับให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษ จัดส่งน้ำเสียหรือของเสียไปทำการบำบัดหรือกำจัด และให้คำปรึกษาแนะนำแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่น หรือส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการดำเนินการและ บำรุงรักษาระบบบำบัดน้ำเสียรวม หรือระบบกำจัดของเสียรวมของทางราชการซึ่งอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบ ของเจ้าพนักงานท้องถิ่น หรือส่วนราชการนั้น

กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึก รายละเอียด และรายงานสรุปผลการดำเนินงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555 ลงวันที่ 3 เมษายน 2555

กำหนดให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษหรือผู้ควบคุมระบบบำบัดน้ำเสีย ตามมาตรา 80 ต้องเก็บสถิติและข้อมูลซึ่งแสดงผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียในแต่ละวัน และจัดทำ บันทึกที่รายละเอียด ดังกล่าวตามแบบ ทส. 1 เก็บไว้ ณ สถานที่ตั้งแหล่งกำเนิดมลพิษนั้นเป็นระยะเวลาสองปี นับแต่วันที่ มีการเก็บสถิติและข้อมูลนั้น และจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงานของระบบบำบัดน้ำเสียในแต่ละเดือน ตามแบบ ทส. 2 รายงานต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นภายในวันที่สิบห้าของเดือนถัดไป

-ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดมาตรฐานค่าความเข้มข้น ของอากาศเสียที่ปล่อยทิ้งจากแหล่งกำเนิดมลพิษ ลงวันที่ 13 พฤศจิกายน 2552

กำหนดมาตรฐานค่าความเข้มข้นของอากาศเสียที่ปล่อยทิ้งจากแหล่งกำเนิดมลพิษไว้ ดังต่อไปนี้ ที่ตั้งของแหล่งกำเนิดมลพิษเขตอุตสาหกรรม ค่าความเข้มข้นที่บริเวณรั้วหรือขอบเขตของ แหล่งกำเนิดมลพิษ และค่าความเข้มข้นที่ปล่อยระบายอากาศเสียของแหล่งกำเนิดมลพิษเขตอุตสาหกรรม ไม่เกิน 30 หน่วย และไม่เกิน 1,000 หน่วย ตามลำดับ ที่ตั้งของแหล่งกำเนิดมลพิษนอกเขตอุตสาหกรรม ไม่เกิน 15 หน่วย และไม่เกิน 300 หน่วย ตามลำดับ

-ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2553 ลงวันที่ 24 สิงหาคม 2553

แต่งตั้งให้ข้าราชการสังกัดข้าราชการสังกัดสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด กรมปศุสัตว์ (ปศุสัตว์จังหวัด, หัวหน้ากลุ่มพัฒนาคุณภาพสินค้าปศุสัตว์, ปศุสัตว์อำเภอ, นายสัตวแพทย์ ตั้งแต่ระดับ ปฏิบัติการขึ้นไป, นักวิชาการสัตวบาล ตั้งแต่ระดับปฏิบัติการขึ้นไป, สัตวแพทย์ ตั้งแต่ระดับชำนาญงานขึ้นไป) เป็นเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษปฏิบัติการเกี่ยวกับการควบคุมมลพิษตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษา คุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการควบคุมมลพิษจากการเลี้ยงสุกร ทั่วราชอาณาจักร โดยมีอำนาจและหน้าที่เฉพาะในเขตท้องที่ของตน

-ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดให้การเลี้ยงสุกร เป็นแหล่งกำเนิดมลพิษที่จะต้องถูกควบคุมการปล่อยน้ำเสียงสู่แหล่งน้ำสาธารณะหรือออกสู่สิ่งแวดล้อม ลงวันที่ 15 พฤษภาคม 2555

กำหนดให้การเลี้ยงสุกรประเภท ก ข และ ค เป็นแหล่งกำเนิดมลพิษที่จะต้องถูกควบคุม การปล่อยน้ำเสียงสู่แหล่งน้ำสาธารณะ หรือออกสู่สิ่งแวดล้อมนอกเขตที่ตั้ง และห้ามมิให้เจ้าของ หรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษ ปล่อยน้ำเสียงสู่แหล่งน้ำสาธารณะ หรือออกสู่สิ่งแวดล้อม เว้นแต่

น้ำเสียจะมีลักษณะเป็นไปตามมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งที่กำหนดไว้ในประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากแหล่งกำเนิดมลพิษประเภทการเลี้ยงสุกร แต่ทั้งนี้ต้องไม่ใช่วิธีทำให้เจือจาง

- ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากแหล่งกำเนิดมลพิษประเภทการเลี้ยงสุกร ลงวันที่ 26 ตุลาคม 2563

กำหนดให้การเลี้ยงสุกรพ่อพันธุ์ แม่พันธุ์ สุกรขุน หรือลูกสุกรชนิดใดชนิดหนึ่ง หรือตั้งแต่สองชนิดขึ้นไปตามน้ำหนักหน่วยปศุสัตว์ (น้ำหนัก 1 หน่วยหน่วยปศุสัตว์ หมายถึง น้ำหนักสุทธิของสุกรพ่อพันธุ์ แม่พันธุ์ สุกรขุน หรือสุกรชนิดใดชนิดหนึ่ง หรือตั้งแต่สองชนิดขึ้นไป ที่มีน้ำหนักรวมกันเท่ากับ 500 กิโลกรัม) โดยคือน้ำหนักเฉลี่ยของสุกรพ่อแม่พันธุ์, น้ำหนักเฉลี่ยของสุกรขุน, น้ำหนักเฉลี่ยของลูกสุกร ตัวละ 170 กิโลกรัม, 60 กิโลกรัม และ 12 กิโลกรัม ตามลำดับ

การเลี้ยงสุกรประเภท ก หมายถึง การเลี้ยงสุกรมีน้ำหนักหน่วยปศุสัตว์เกินกว่า 600 หน่วย (เทียบเท่ากับสุกรขุน 5,000 ตัว ขึ้นไป)

การเลี้ยงสุกรประเภท ข หมายถึง การเลี้ยงสุกรน้ำหนักหน่วยปศุสัตว์ ตั้งแต่ 60 หน่วย แต่ไม่เกิน 600 หน่วย (เทียบเท่ากับสุกรขุน ตั้งแต่ 500 - 4,999 ตัว)

การเลี้ยงสุกรประเภท ค หมายถึง การเลี้ยงสุกรที่มีน้ำหนักหน่วยปศุสัตว์ ตั้งแต่ 6 หน่วย แต่ไม่ถึง 60 หน่วย (เทียบเท่ากับสุกรขุน ตั้งแต่ 50 - 499 ตัว)

มาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากการเลี้ยงสุกรประเภท ก ,ประเภท ข และ ประเภท ค ต้องมีค่ามาตรฐาน ดังต่อไปนี้ 1. ความเป็นกรดและด่าง (pH) 5.5 - 9.0, 5.5 - 9.0 และ 5.5 - 9.0 ตามลำดับ 2. บีโอดี (Biochemical Oxygen Demand ) ไม่เกิน 40 มิลลิกรัมต่อลิตร, ไม่เกิน 80 มิลลิกรัมต่อลิตร และไม่เกิน 80 มิลลิกรัมต่อลิตร ตามลำดับ 3. ของแข็งแขวนลอยทั้งหมด (Total Suspended Solids ) ไม่เกิน 150 มิลลิกรัมต่อลิตร, ไม่เกิน 200 มิลลิกรัมต่อลิตร และไม่เกิน 200 มิลลิกรัมต่อลิตร 4. ซีโอดี (Chemical Oxygen Demand ) ไม่เกิน 250 มิลลิกรัมต่อลิตร, ไม่เกิน 350 มิลลิกรัมต่อลิตร และไม่เกิน 350 มิลลิกรัมต่อลิตร ตามลำดับ 5. ทีเคเอ็น (TKN หรือ Total Kjeldahl Nitrogen ) ไม่เกิน 120 มิลลิกรัมต่อลิตร ไม่เกิน 200 มิลลิกรัมต่อลิตร และไม่เกิน 200 มิลลิกรัมต่อลิตร ตามลำดับ 6. ฟอสฟอรัสรวม (Total Phosphorus) ไม่เกิน 5 มิลลิกรัมต่อลิตร, ไม่เกิน 5 มิลลิกรัมต่อลิตร และ ไม่เกิน 5 มิลลิกรัมต่อลิตร ตามลำดับ

## 2.2.2 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 มีรายละเอียดดังนี้

มาตรา 25 ในกรณีที่มีเหตุอันอาจก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ผู้อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียง หรือผู้ที่ต้องประสบกับเหตุนั้นดังต่อไปนี้ ให้ถือว่าเป็นเหตุรำคาญ

(1) แหล่งน้ำ ทางระบายน้ำ ที่อาบน้ำ หรือที่ใส่มูลหรือเถ้า หรือสถานที่อื่นใดซึ่งอยู่ในทำเลที่ไม่เหมาะสม สกปรก มีการสะสมหรือหมักหมมสิ่งของที่มีการเททิ้งสิ่งใดเป็นเหตุให้มักกลิ่นเหม็นหรือละอองสารเป็นพิษ หรือเป็นหรือน่าจะเป็นที่เพาะพันธุ์พาหะนำโรค หรือก่อให้เกิดความเสื่อมหรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ

(2) การเลี้ยงสัตว์ในที่หรือโดยวิธีใด หรือมีจำนวนเกินสมควรจนเป็นเหตุให้เสื่อมหรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ

(3) อาคารอันเป็นที่อยู่ของคนหรือสัตว์โรงงานหรือสถานที่ประกอบการใดไม่มีการระบายอากาศ การระบายน้ำ การกำจัดสิ่งปฏิกูล หรือการควบคุมสารเป็นพิษหรือมีแต่ไม่มีการควบคุมให้ปราศจากกลิ่นเหม็นหรือละอองสารเป็นพิษอย่างพอเพียงจนเป็นเหตุให้เสื่อมหรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ

(4) การกระทำใดๆ อันเป็นเหตุให้เกิดกลิ่น แสง รังสี ความร้อน ความสั่นสะเทือน ฝุ่นละออง เขม่า หรือกรณีอื่นใดจนเป็นเหตุให้เสื่อมหรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ

(5) เหตุอื่นใดหรือรัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา 26 ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจห้ามผู้หนึ่งผู้ใดก่อเหตุรำคาญในที่สาธารณะหรือสถานที่เอกชนรวมทั้งการระงับเหตุรำคาญด้วย ตลอดทั้งการดูแล ปรับปรุง บำรุงรักษา บรรดาถนนทางบก ทางน้ำ รางระบายน้ำ คู คลอง และสถานที่ต่างๆ ในเขตของตนให้ปราศจากรำคาญ ในการนี้ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือเพื่อระงับ กำจัด และควบคุมเหตุรำคาญต่างๆ ได้

มาตรา 27 ในกรณีที่มีเหตุรำคาญเกิดขึ้น หรืออาจเกิดขึ้นในที่สาธารณะให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้บุคคลซึ่งเป็นต้นเหตุหรือเกี่ยวข้องกับการก่อให้เกิดเหตุรำคาญนั้น ระงับหรือป้องกันเหตุรำคาญภายในเวลาอันสมควรตามที่ระบุไว้ในคำสั่ง และถ้าเหตุสมควรจะให้กระทำโดยวิธีการใดเพื่อระงับหรือป้องกันเหตุรำคาญนั้น หรือสมควรกำหนดวิธีการเพื่อป้องกันมิให้มีเหตุรำคาญเกิดขึ้นอีกในอนาคต ให้ระบุไว้ในคำสั่งได้ ในกรณีที่ปรากฏแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นว่าไม่มีการปฏิบัติตามคำสั่งเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามวรรคหนึ่ง และเหตุรำคาญที่เกิดขึ้นอาจเกิดอันตรายร้ายแรงต่อสุขภาพ ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นระงับเหตุรำคาญนั้นอาจจัดการความจำเป็นเพื่อป้องกันมิให้เกิดเหตุรำคาญนั้นขึ้นอีกโดยบุคคลซึ่งเป็นต้นเหตุหรือเกี่ยวข้องกับการก่อให้เกิดเหตุรำคาญต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายสำหรับการจัดการนั้น

มาตรา 28 ในกรณีที่เกิดเหตุรำคาญเกิดขึ้นในสถานที่เอกชน ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่นั้นระงับเหตุรำคาญภายในเวลาอันสมควรตามที่ระบุไว้ในคำสั่ง และถ้าเห็นว่าสมควรจะให้กระทำโดยวิธีใดเพื่อระงับเหตุรำคาญนั้น หรือสมควรกำหนดวิธีการเพื่อป้องกันมิให้มีเหตุรำคาญเกิดขึ้นในอนาคตให้ระบุไว้ในคำสั่งได้ ในกรณีที่ไม่มี การปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามวรรคหนึ่ง ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจระงับเหตุรำคาญนั้นอาจจัดการตามความจำเป็นเพื่อป้องกันมิให้มีเหตุรำคาญเกิดขึ้นอีกและถ้าเหตุรำคาญเกิดขึ้นจากการกระทำ การละเลย หรือการยินยอมของเจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่นั้นเจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ดังกล่าวต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายสำหรับการนั้น ในกรณีที่ปรากฏแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นว่าเหตุรำคาญที่เกิดขึ้นในสถานที่เอกชนอาจเกิดอันตรายอย่างร้ายแรงต่อสุขภาพ หรือมีผลกระทบต่อสภาวะความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพของประชาชน เจ้าพนักงานท้องถิ่นจะออกคำสั่งเป็นหนังสือห้ามมิให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองใช้หรือยินยอมให้บุคคลใช้สถานที่นั้นทั้งหมดหรือบางส่วนจนกว่าจะเป็นที่พอใจแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นว่าได้มีการระงับเหตุรำคาญนั้นก็ได้

มาตรา 31 ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดให้กิจการใดเป็นกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ

มาตรา 32 เพื่อประโยชน์ในการกำกับดูแลการประกอบกิจการที่ประกาศตามมาตรา 31 ให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจออกข้อกำหนดของท้องถิ่น ดังต่อไปนี้

(1) กำหนดประเภทของกิจกรรมตามมาตรา 31 บางกิจการหรือทุกกิจการให้เป็นกิจการที่ต้องมีการควบคุมภายในท้องถิ่นนั้น

(2) กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขสำหรับผู้ดำเนินการตาม (1) ปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพหรือสุขลักษณะของสถานที่ที่ใช้ดำเนินการและมาตรการป้องกันอันตรายต่อสุขภาพ

-ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ พ.ศ. 2558 ลงวันที่ 3 มิถุนายน 2558

กำหนดให้กิจการที่เกี่ยวกับสัตว์เลี้ยง (1) การเพาะพันธุ์ เลี้ยง และการอนุบาลสัตว์ทุกชนิด (2) การประกอบกิจการเลี้ยง รวบรวมสัตว์ หรือธุรกิจอื่นใดอันมีลักษณะ ทำนองเดียวกัน เพื่อให้ประชาชนเข้าชมหรือเพื่อประโยชน์ของกิจการนั้น ทั้งนี้ ไม่ว่าจะมีการเรียกเก็บค่าดูหรือค่าบริการในทางตรง หรือทางอ้อมหรือไม่ก็ตาม เป็นกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ

-ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง มาตรการควบคุมป้องกันเหตุรำคาญหรือผลกระทบที่อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพของสถานประกอบกิจการ การเพาะพันธุ์ เลี้ยง และการอนุบาลสุกร พ.ศ. 2564 ลงวันที่ 8 พฤศจิกายน 2564

สถานประกอบกิจการ การเพาะพันธุ์ เลี้ยง และการอนุบาลสุกร ต้องจัดให้มีมาตรการควบคุมและป้องกันเหตุรำคาญ หรือ ผลกระทบที่อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ตามที่ประกาศนี้กำหนด ต้องมีระยะห่างจากศาสนสถาน โรงพยาบาล สถานศึกษา สถานเลี้ยงเด็ก สถานดูแลผู้สูงอายุ หรือผู้ป่วยพักฟื้น หรือผู้พิการ เพื่อป้องกันผลกระทบต่อผู้อยู่อาศัยในบริเวณ ผู้ดำเนินการต้องควบคุมและป้องกันมิให้เกิดผลกระทบจนเป็นเหตุรำคาญ หรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพของผู้ปฏิบัติงาน ผู้อยู่อาศัยบริเวณใกล้เคียง หรือผู้ที่ได้รับผลกระทบ ตามหลักเกณฑ์เกี่ยวกับสุขลักษณะของโรงเรือนและบริเวณโดยรอบ หลักเกณฑ์เกี่ยวกับสุขลักษณะเครื่องมือ เครื่องใช้ อุปกรณ์ วัสดุดิบ และอาหารสุกร และหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการจัดการของเสียที่เกิดจากการประกอบกิจการ

### 2.2.3 พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 มีรายละเอียดดังนี้

-มาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 6403-2565 ระบบการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มสุกร (Good Agricultural Practices For Pig Farm)

มาตรฐานสินค้าเกษตรกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มสุกร ครอบคลุมองค์ประกอบฟาร์ม การจัดการฟาร์ม บุคลากร สุขภาพสัตว์ สวัสดิภาพสัตว์ สิ่งแวดล้อม และการบันทึกข้อมูล เพื่อให้ได้สุกรที่มีความเหมาะสมในการนำไปเลี้ยง หรือนำไปใช้เป็นอาหารโดยคำนึงถึงความปลอดภัยอาหาร สุขภาพสัตว์ สวัสดิภาพสัตว์ และสิ่งแวดล้อม

-กฎกระทรวง กำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร สำหรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี สำหรับฟาร์มสุกรเป็นมาตรฐานบังคับ พ.ศ. 2566 ลงวันที่ 18 มกราคม 2566

กฎกระทรวงนี้กำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี สำหรับฟาร์มสุกรเป็นมาตรฐานบังคับให้ใช้บังคับแก่ฟาร์มสุกรที่มีใช้ฟาร์มสุกรที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน การเลี้ยงระบบปศุสัตว์อินทรีย์และหมุนเวียนจากกรมปศุสัตว์ที่เลี้ยงสุกรขุน ตั้งแต่ 500 ตัว-1,499 ตัว หรือเลี้ยง สุกรแม่พันธุ์ ตั้งแต่ 95 ตัว-119 ตัว เมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป เว้นแต่ที่เลี้ยงสุกรขุน ตั้งแต่ 1,500 ตัวขึ้นไป หรือเลี้ยงสุกรแม่พันธุ์ ตั้งแต่ 120 ตัวขึ้นไป ให้ใช้บังคับ เมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

-ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร : การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มสุกร พ.ศ. 2565 ลงวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2565

กำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร : การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มสุกร มาตรฐานเลขที่ มกษ. 6403-2565 การเลี้ยงสุกรขุน น้อยกว่า 500 ตัว หรือเลี้ยงสุกรแม่พันธุ์ น้อยกว่า 95 ตัว ไว้เป็นมาตรฐานทั่วไป

## บทที่ 3

### วิธีการและผลการดำเนินงาน

#### 3.1 วิธีการ/ขั้นตอนการดำเนินการ

การแก้ไขปัญหาภาวะจากกลิ่นเหม็นรบกวนจากการประกอบกิจการฟาร์มสุกร ในพื้นที่จังหวัดสุโขทัย มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

3.1.1 ลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่รับผิดชอบจัดประชุม คณะตรวจสอบและติดตามการแก้ไขปัญหาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น หน่วยงานฝ่ายปกครอง สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัด หาแนวทางแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนจากมลภาวะกรณีเรื่องกลิ่นและน้ำเสีย จากฟาร์มสุกร และกำหนดแนวทางปฏิบัติงานแก้ปัญหามลภาวะหรือเรียนฟาร์มเลี้ยงสัตว์เกี่ยวกับปัญหาน้ำเสียและกลิ่นเหม็นรบกวน ตรวจสอบใบอนุญาตประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ กรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีกำหนดข้อบัญญัติท้องถิ่นให้เป็นกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535

3.1.2 แจ้งให้ผู้ประกอบการฟาร์มสุกรจัดทำแผนงานการดำเนินการปรับปรุงฟาร์มสุกรและดำเนินการแก้ไขและปรับปรุงระบบการเลี้ยงสุกรในเป็นไปตามมาตรฐานก่อนลงเลี้ยงสุกรในรุ่นถัดไป

3.1.3 กำหนดให้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขฟาร์มที่ถูกร้องเรียน ดังนี้

- การติดตั้งม่านน้ำดับกลิ่นหลังพัดลมหลังโรงเรือนแต่ละโรงเรือน
- การทำคันดินและรั้วสังกะสีล้อมรอบบ่อบำบัดน้ำเสีย ป้องกันน้ำเสียไหลลงคลองสาธารณะ พื้นที่ทำนาและพื้นที่ใกล้เคียง

- ปรับปรุงบ่อบำบัดน้ำเสียและระบบบำบัดน้ำเสียและการเติมจุลินทรีย์ในบ่อบำบัด

- การปรับปรุงการถ่ายเทอากาศภายในโรงเรือน

- การพ่นจุลินทรีย์ภายในโรงเรือน

3.1.4 หลังจากครบกำหนดเวลาตามแผนการปรับปรุงฟาร์ม ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งผู้ประกอบการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ลงพื้นที่ตรวจสอบติดตามความคืบหน้าการแก้ไขปัญหาของผู้ประกอบการหลังจากมีข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม

3.1.5 ประสานสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด ตรวจสอบระบบบำบัดน้ำเสียและเก็บตัวอย่างน้ำเสียหลังการปรับปรุงเพื่อตรวจค่ามาตรฐานน้ำทิ้ง ตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดมาตรฐานการควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากแหล่งกำเนิดมลพิษประเภทการเลี้ยงสุกร

3.1.6 ประชุมผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ฝ่ายปกครองจัดทำประชาคม เพื่อสรุปผลการดำเนินการและการพิจารณาให้ลงเลี้ยงสุกรในรุ่นต่อไปหรือให้แก้ไขเพิ่มเติม และกำหนดแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดในพื้นที่ต่อไป

### 3.2 ผลการดำเนินการ/วิจารณ์ผล

การดำเนินการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนกลิ่นเหม็นและมลภาวะจากฟาร์มสุกรที่มีการร้องเรียนผ่านศูนย์ดำรงธรรมระดับอำเภอ จำนวน 5 แห่ง โดยประชาชนยอมรับให้ฟาร์มเลี้ยงสุกรต่อได้ โดยมีเงื่อนไขข้อตกลงให้ฟาร์มสุกรจัดทำแผนปรับปรุงแก้ไขและจัดการปัญหาเรื่องกลิ่นเหม็นยื่นต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบการพิจารณาใบอนุญาตให้ประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ มีฟาร์มเคยถูกร้องเรียนปัญหาเรื่องกลิ่นมาก่อน 1 แห่ง ถูกร้องเรียนครั้งแรก 4 แห่ง ฟาร์มสุกรทั้ง 5 แห่ง มีปัญหาการร้องเรียนที่เกิดจากผลกระทบจากกลิ่นเหม็นที่เกิดขึ้นกับชุมชนที่อยู่ใกล้ฟาร์มสุกรที่มีการเลี้ยงสุกรขุนหนาแน่นเต็มขนาดความจุของโรงเรือนในช่วงท้ายของการเลี้ยงสุกรขุนซึ่งใกล้จับสุกรส่งโรงฆ่าสัตว์ ร่วมกับปัญหาระบบบำบัดน้ำเสียและกลิ่นที่มีการจัดการไม่เพียงพอ พบรอยการรั่วซึมของระบบบำบัดน้ำเสียและระบบBiogas System 1 แห่ง มีฟาร์มถูกร้องเรียนหลังจากเลี้ยงสุกรได้เพียง 1 รุ่น 2 แห่ง

ปัญหาเรื่องร้องเรียนกลิ่นเหม็นและมลภาวะจากฟาร์มสุกรเมื่อเปรียบเทียบกับผลการดำเนินการแก้ไขปัญหาในช่วงปี 2561-2566 พบว่าในปี 2566 มีจำนวนปัญหาเรื่องร้องเรียน 5 แห่ง เท่ากับ ปี 2564 แต่ปัญหาที่ร้องเรียนในปี 2566 เป็นปัญหาด้านกลิ่นเหม็น ส่วนปี 2564 เป็นปัญหาเรื่องร้องเรียนด้านกลิ่นเหม็นและน้ำเสีย (ตารางที่ 1)

**ตารางที่ 1** แสดงข้อมูลการร้องเรียนผลกระทบเรื่องกลิ่นเหม็นและมลภาวะจากฟาร์มสุกร ในพื้นที่จังหวัดสุโขทัย ในช่วงปี 2561-2566

ปี	น้ำเสีย	กลิ่นเหม็น	น้ำเสียและกลิ่นเหม็น	เสียงรบกวน	กลิ่นเหม็นและแมลงวัน	รวม
2561	0	2	0	0	0	2
2562	1	0	0	0	0	1
2563	0	2	0	0	0	2
2564	1	1	3	0	0	5
2565	0	1	0	0	0	1
2566	0	5	0	0	0	5
<b>รวม</b>	<b>2</b>	<b>11</b>	<b>3</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>16</b>

หน่วย : แห่ง

**ตารางที่ 2** แสดงข้อมูลการร้องเรียนผลกระทบเรื่องกลิ่นเหม็นและมลภาวะจากฟาร์มปศุสัตว์  
ในพื้นที่จังหวัดสุโขทัย(แยกตามชนิดสัตว์) ในช่วงปี 2561-2566

ปี	สุกร	โคเนื้อ	โคนม	ไก่ไข่	ไก่เนื้อ	เป็ด	แพะ
2561	2	3	0	0	0	0	3
2562	1	2	0	0	0	0	0
2563	2	0	0	0	0	0	0
2564	5	2	0	1	0	1	1
2565	1	1	0	0	0	0	0
2566	5	1	0	1	0	1	1
<b>รวม</b>	<b>16</b>	<b>9</b>	<b>0</b>	<b>2</b>	<b>0</b>	<b>2</b>	<b>5</b>

หน่วย : เรื่อง

ปัญหาผลกระทบจากกลิ่นเหม็นรบกวนและมลภาวะจากฟาร์มสุกรต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่จังหวัดสุโขทัย ควรได้รับการแก้ไขอย่างเป็นธรรมและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนยอมรับการจัดการปัญหาเรื่องร้องเรียนด้านสิ่งแวดล้อมการปศุสัตว์ในพื้นที่จังหวัดสุโขทัย ควรมีการปรับปรุงแนวทางที่ชัดเจน มีการแต่งตั้งคณะตรวจสอบและติดตามการแก้ไขปัญหา รวมถึงคณะกรรมการตรวจประเมินการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมให้เป็นระบบที่มีความปลอดภัยและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและประชาชน

### 3.3 การนำไปใช้ประโยชน์/ผลกระทบ

3.3.1 นำข้อปัญหาที่เกิดจากการร้องเรียนผลกระทบจากกลิ่นที่เกิดจากฟาร์มสุกร มาปรับปรุงการประกอบกิจการฟาร์มสุกรให้เป็นระบบมีความปลอดภัยและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและประชาชน เพราะระบบการจัดการและโรงเรือนที่ไม่ได้มาตรฐาน ปริมาณของพื้นที่ภายในฟาร์ม ปริมาณน้ำใช้ ระบบบำบัดของเสียที่มีไม่เพียงพอและมาตรการป้องกันโรคที่ไม่เข้มงวด ส่งผลให้เกิดมลภาวะต่อชุมชนรอบข้างและส่งผลกระทบต่อทุนการผลิตที่สูง ฟาร์มขนาดเล็กและขนาดกลางยังไม่มีศักยภาพเพียงพอในการบริหารจัดการกับปัญหาและอุปสรรคข้างต้น (เจษฎากร, 2563)

3.3.2 ข้อตกลงและมาตรการต่างๆในการป้องกันมลภาวะทางกลิ่นจากฟาร์มสุกร ผู้ประกอบการต้องมีความตระหนัก ความเข้าใจและใส่ใจกับความเดือดร้อนของผู้ที่ได้รับผลกระทบ ต้องปฏิบัติตามข้อตกลงและมาตรการต่างๆอย่างเคร่งครัด ไม่ใช่เพียงเพื่อปฏิบัติให้ดำเนินการโดยการลงเลี้ยงสุกรรุ่นต่อไปได้มีการควบคุมและเฝ้าระวังระบบกำจัดกลิ่นตลอดเวลา ไม่เพิกเฉย ละเลย หรือหย่อนยาน ควรมีการสร้างปฏิสัมพันธ์และร่วมกิจกรรมต่างๆกับชุมชนใกล้เคียงฟาร์มสุกร ซึ่งจะเป็นช่องทางในการประชาสัมพันธ์และทำความเข้าใจกับระบบจัดการต่างๆของฟาร์มสุกรเพื่อลดอคติกับเจ้าของและฟาร์มสุกร เพราะหากมีปัญหาร้องเรียนเกิดขึ้นซ้ำซากอาจทวีความรุนแรงขึ้นจนไม่สามารถเลี้ยงสุกรต่อไปได้

### 3.4 ความยุ่งยากและซับซ้อนในการดำเนินการ

3.4.1 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ได้รับผลกระทบโดยตรงและทางอ้อม มักจะมองถึงแนวทางการแก้ปัญหาที่เป็นประโยชน์และมีผลดีต่อตัวเองโดยไม่คำนึงถึงผลได้ผลเสียโดยรวม และไม่ยอมรับฟังแนวทางการแก้ไขปัญหาในจุดอื่น ผู้ประกอบการฟาร์มเลี้ยงสุกรและตัวแทนบริษัทจะมองปัญหาในด้านการลงทุนที่ก่อให้เกิดข้อจำกัดต่อการจัดการและปรับปรุงฟาร์มและส่งผลกระทบต่อประกอบการหน่วยงานภาครัฐและท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องมีข้อจำกัดด้านกฎหมายและกฎระเบียบข้อบังคับต่างๆ ชุมชนและประชาชนและผู้เกี่ยวข้อง มองในด้านผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและผลกระทบต่อสุขภาพโดยตรง จนทำให้เกิดปัญหาความยุ่งยากในการหาข้อยุติปัญหาที่จะทำให้เกิดการยอมรับของทุกฝ่ายและทุกภาคส่วนและสุดท้ายอาจนำไปสู่การฟ้องร้องคดีทางปกครองเพื่อหาข้อยุติของปัญหาดังกล่าวตามมา

3.4.2 ปัญหาการร้องเรียนในบางพื้นที่ที่มีความละเอียดอ่อน โดยมีปัญหาการร้องเรียนผลกระทบจากมลภาวะกลิ่นเหม็นรบกวนจากฟาร์มสุกรในพื้นที่จังหวัดสุโขทัยบางแห่งที่อาจมีความขัดแย้งจากการเมืองท้องถิ่นเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย

### 3.5 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ

3.5.1 การแยกแยะประเด็นปัญหาเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาผลกระทบจากฟาร์มสุกรต้องได้รับความยินยอมและยอมรับจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของทุกภาคส่วน เช่น ประเด็นปัญหากลิ่น ซึ่งการแก้ไขอาจทำได้โดยในช่วงเลี้ยงสุกร ทำการล้างทำความสะอาดคอกสุกรวันละ 2 รอบ การทำชิงลมท้ายโรงเรือนพัดลมจากโรงเรือนสุกรให้ลอยสูงขึ้น การติดตั้งสเปรย์ลดกลิ่นท้ายโรงเรือน ช่วงพักคอกเลี้ยงสุกรทำการปรับปรุงระบบดักกลิ่นท้ายโรงเรือนให้ลดกลิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปัญหาน้ำจากบ่อบำบัดเสียล้นลงพื้นที่ทำการเกษตรของเกษตรกรและลำคลองสาธารณะ อาจแก้ไขโดยการทำคั่นกั้นน้ำบริเวณบ่อบำบัดน้ำให้สูงขึ้น ซึ่งแนวทางต่างๆก่อให้เกิดภาระด้านการเงิน แก่ผู้ประกอบการที่สูงขึ้นทำให้ผู้ประกอบการไม่ยอมลงทุนปรับปรุงแก้ไข อีกทั้งเมื่อเกิดปัญหาการร้องเรียนแล้วกลุ่มผู้ร้องเรียนมักจะไม่ยินยอมรับฟังถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาร่วมกัน

3.5.2 ฟาร์มสุกร โดยเฉพาะอย่างยิ่งฟาร์มสุกร GAP ที่มีการเลี้ยงสุกรแบบหนาแน่นมีแนวโน้มถูกร้องเรียนจากปัญหาเรื่องกลิ่นเพิ่มมากขึ้น ฟาร์มสุกรขนาดกลางขึ้นไปที่มีการเลี้ยงสุกรในฟาร์มระบบปิดมักจะเกิดปัญหากลิ่นเหม็นในช่วงระยะท้ายของการเลี้ยงสุกรขุนเมื่อสุกรโตเต็มทีใกล้จับสุกรออกสู่ตลาดและโรงฆ่าสัตว์ โปรแกรมการจัดการและทำความสะอาดคอกและโรงเรือน และล้างส้วมน้ำในคอกสุกร อาจไม่เพียงพอที่จะกำจัดกลิ่นเหม็นได้ และเมื่อเพิ่มความถี่ในการล้างทำความสะอาดมากขึ้น ปริมาณน้ำที่ใช้ในการทำความสะอาดมากขึ้น น้ำเสียเข้าในระบบก๊าซชีวภาพ (Biogas System) มีมากขึ้น ปัญหาเรื่องร้องเรียนด้านน้ำเสียมักเกิดปัญหาในกรณีระบบบำบัดมีการรั่วซึม ทำให้น้ำเสียหลุดออกสู่พื้นที่การเกษตรข้างเคียงจนส่งผลกระทบต่อผลผลิต เช่น ข้าวไม่ออกรวงเมื่อมีน้ำเสียจากฟาร์มสุกรไหลลงสู่แปลงข้าวในช่วงหลังการปลูก 30 วัน ขึ้นไป ซึ่งปัญหาการร้องเรียนในปี 2566 เป็นการร้องเรียนฟาร์มสุกรที่ได้รับการรับรอง GAP ซึ่งเป็นฟาร์มสุกรขนาดกลางหรือการเลี้ยงสุกรประเภท ข ที่มีการเลี้ยงสุกรหนาแน่นในฟาร์มระบบปิดและเกิดปัญหากลิ่นเหม็นในช่วงระยะท้ายของการเลี้ยงสุกรขุน เมื่อสุกรโตเต็มทีใกล้จับสุกรออกสู่ตลาดและโรงฆ่าสัตว์ โปรแกรมการจัดการและการทำความสะอาดคอกและโรงเรือน และการล้างส้วมน้ำในคอกสุกรอาจไม่เพียงพอที่จะกำจัดกลิ่นเหม็นได้ และ เมื่อเพิ่มความถี่

ในการล้างทำความสะอาดมากขึ้น ปริมาณน้ำที่ใช้ในการทำความสะอาดมากขึ้น น้ำเสียเข้าในระบบ Biogas System มีระยะเวลาที่เก็บที่ลดลงจนก่อให้เกิดการกำจัดแก๊สไม่สมบูรณ์ ซึ่งฟาร์มสุกรขนาดกลาง จะมีระบบ Biogas System ที่มีขนาด 100-1,000 ลูกบาศก์เมตร (นิรันดร และคณะ, 2563)

การเก็บตัวอย่างน้ำเสียจากฟาร์มสุกรไปตรวจวิเคราะห์อาจไม่เข้าหลักเกณฑ์การปฏิบัติตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดให้การเลี้ยงสุกรเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษที่จะต้องถูกควบคุมการปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะหรือออกสู่สิ่งแวดล้อม และประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากแหล่งกำเนิดมลพิษประเภทการเลี้ยงสุกร เนื่องจากฟาร์มสุกรมีการออกแบบให้มีระบบการบำบัดน้ำเสียภายในฟาร์มโดยไม่มี การปล่อยน้ำเสียสู่แหล่งน้ำสาธารณะ

## บทที่ 4

### ข้อเสนอแนะ

#### 4.1 ด้านบุคลากร

กรมปศุสัตว์ควรจัดให้มีบุคลากรหรือมีการอบรมและพัฒนาบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อม และมีการประชุมกับผู้ประกอบการฟาร์มสุกร ตัวแทนของบริษัท องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแจ้งแนวทางปฏิบัติตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (มาตรฐานบังคับฟาร์มสุกร) และแนวทางการจัดการปัญหาเรื่องร้องเรียนด้านสิ่งแวดล้อมในฟาร์มสุกร เพื่อป้องกันการเกิดผลกระทบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อมบริเวณใกล้เคียงฟาร์มสุกร และคำแนะนำการแก้ไขปัญหาระบบบำบัดน้ำเสียในฟาร์มสุกรจากผู้เชี่ยวชาญการจัดการระบบบำบัดน้ำเสีย

#### 4.2 ด้านกระบวนการ/ขั้นตอน

##### 4.2.1 ขั้นตอนการออกแบบฟาร์ม

ในขั้นตอนการออกแบบฟาร์มเพื่อประกอบกิจการฟาร์มสุกร ควรมีการออกแบบฟาร์มให้มีบริเวณจัดเก็บและบำบัดของเสียอย่างเพียงพอเหมาะสมกับกำลังการผลิต การกำหนดขนาดฟาร์ม โรงเรือน การเลี้ยงและการจัดการฟาร์มอย่างถูกต้องเหมาะสม จะทำให้สัดส่วนขยะและน้ำเสียที่จะถูกกำจัดและศักยภาพในการกำจัดอย่างถูกต้อง หรือการนำกลับมาใช้ประโยชน์ในรูปแบบใหม่ การจัดการเปลี่ยนของเสียภายในฟาร์มเลี้ยงสุกรให้กลายเป็นพลังงานสะอาด เช่น ระบบก๊าซชีวภาพ (Biogas System) ที่ใช้เทคโนโลยีที่ใช้ในการย่อยสลายสารอินทรีย์แบบไม่ใช้ออกซิเจน (Anaerobic digestion of the organic) แบบ Modified Covered Lagoon ที่นิยมใช้มากกับฟาร์มสุกรในปัจจุบัน (กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน กระทรวงพลังงาน, 2554) ควรออกแบบให้มีระยะเวลากักเก็บ (Hydraulic Retention Time; HRT) เหมาะสมตามขนาดการผลิต เช่น ระบบบ่อโดมคงที่ (Fixed Dome) ควร มี HRT เท่ากับ 6-7 วัน ระบบบ่อคลุม (Covered Lagoon) ควร มี HRT เท่ากับ 40-60 วัน บ่อโคแวนอร์ลาگونประยุกต์ (Covered Lagoon) และ บ่อหมักราง (Channel Digester, Plug Flow) ควร มี HRT เท่ากับ 7 วัน (กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2563) การเพิ่มกำลังการผลิตหรือเพิ่มการเลี้ยงภายหลังโดยที่ระบบกำจัดและบำบัดน้ำเสียไม่รองรับและไม่พัฒนาปรับปรุงให้เหมาะสมกับกำลังการผลิตจะทำให้เกิดปัญหาหมักภาวะส่งผลให้ยังเกิดปัญหาขยะตกค้างและน้ำเสียที่มีปริมาณมากตามมา ซึ่งผู้ประกอบการและตัวแทนบริษัทควรคำนึงถึงความสำคัญเพื่อความมั่นคงในกิจการฟาร์มสุกร และความยั่งยืนปลอดภัยด้านสิ่งแวดล้อม

4.2.2 ขั้นตอนการขออนุญาต เริ่มตั้งแต่การขออนุญาตสร้างอาคารและสิ่งปลูกสร้าง ก่อนการออกใบอนุญาตให้ก่อสร้างอาคาร กรณีที่กิจการใดเข้าข่ายเป็นกิจการที่ต้องมีการรับฟัง ความคิดเห็นของประชาชนที่เกี่ยวข้อง ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดประเภทหรือขนาดของกิจการ และหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ที่ผู้ขออนุญาตจะต้องดำเนินการก่อนการพิจารณาออกใบอนุญาต พ.ศ. 2561 ผู้ประกอบการจะต้องดำเนินการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนก่อน ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง หลักเกณฑ์ในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่เกี่ยวข้อง พ.ศ. 2561 (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2562) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีการปรึกษากับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่

ให้ครอบคลุมทั่วถึงทั้งผู้มีที่ดินข้างเคียงและประชาชนในพื้นที่รอบรัศมีที่ดิน รวมถึงประชาชนในหมู่บ้านหรือตำบลข้างเคียงด้วย และขอมติจากการประชาคมว่าเห็นชอบหรือไม่ และทำบันทึกการประชาคม บันทึก รายชื่อผู้เข้าร่วมประชาคม และรายละเอียดต่างๆ โดยอาจจะอ้างอิงตามข้อบัญญัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นด้วย เป็นหลักฐานประกอบการยื่นขออนุญาต คำนึงถึงระยะห่างกับชุมชนตามที่กำหนดในประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง มาตรการควบคุมป้องกันเหตุรำคาญหรือผลกระทบที่อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพของสถานประกอบกิจการ การเพาะพันธุ์ เลี้ยง และการอนุบาลสุกร พ.ศ. 2564 ลงวันที่ 8 พฤศจิกายน 2564 ที่กำหนดให้สถานประกอบกิจการต้องมีระยะห่างจากศาสนสถาน โรงเรียน สถานศึกษา สถานเลี้ยงเด็ก สถานดูแลผู้สูงอายุ หรือผู้ป่วยพักฟื้น หรือผู้พิการ สถานประกอบกิจการที่มีสุกร ตั้งแต่ 11-20 ตัว ต้องมีระยะห่างไม่น้อยกว่า 50 เมตร ,มีสุกร ตั้งแต่ 21-50 ตัว ต้องมีระยะห่าง ไม่น้อยกว่า 100 เมตร ,มีสุกร ตั้งแต่ 51-500 ตัว ต้องมีระยะห่าง ไม่น้อยกว่า 200 เมตร ,มีสุกร ตั้งแต่ 501 – 5,000 ตัว ต้องมีระยะห่าง ไม่น้อยกว่า 1,000 เมตร และมีสุกร ตั้งแต่ 5,001 ตัว ต้องมีระยะห่าง ไม่น้อยกว่า 2,000 เมตร และคำนึงถึงแบบแปลนฟาร์มสุกร ที่อาจต้องกำหนดให้มีผู้เชี่ยวชาญ เช่น วิศวกรด้านสิ่งแวดล้อมให้การรับรองระบบบำบัดน้ำเสียและกลิ่นว่าเพียงพอต่อกับขนาดและจำนวนสุกรของฟาร์ม ในส่วนของการรับรอง GAP ต้องมีตรวจสอบการจัดการมูลสุกรและการป้องกันกลิ่นรบกวนโดยอาจจะต้องเชิญผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อม มาร่วมเป็นผู้สังเกตการณ์ในวันตรวจประเมินรับรอง GAP

#### 4.2.3 ด้านการจัดการฟาร์มสุกร

ระบบการจัดการและโรงเรือนที่ไม่ได้มาตรฐาน ปริมาณของพื้นที่ภายในฟาร์ม ปริมาณน้ำใช้ ระบบบำบัดของเสียไม่เพียงพอและมาตรการป้องกันโรคที่ไม่เข้มงวด ส่งผลให้เกิดมลภาวะต่อชุมชนรอบข้างและมีต้นทุนการผลิตที่สูง ฟาร์มขนาดเล็กและขนาดกลาง ยังไม่มีศักยภาพเพียงพอในการบริหารจัดการกับปัญหาและอุปสรรคข้างต้น กำหนดแนวทางการพัฒนาและการสร้างมาตรฐานของการจัดการฟาร์มผลิตสุกรเพื่อก้าวสู่ไทยแลนด์ 4.0 ได้ โดยนำเอาหลักเกณฑ์การเป็นฟาร์มมาตรฐานการผลิตสุกร ซึ่งประกอบด้วยหลักเกณฑ์ 3 ด้าน คือ ด้านทำเลที่ตั้ง ด้านการจัดการ ด้านลักษณะฟาร์ม สำหรับการพัฒนาและสร้างมาตรฐานสำหรับฟาร์มผลิตสุกร (เกษตรกร, 2563)

การเลี้ยงสุกรที่หนาแน่นขึ้นจนเต็มศักยภาพการผลิตของฟาร์มสุกรเนื่องจากเหตุผลทางการตลาด เช่น ในช่วงที่สุกรในประเทศไทยขาดแคลนและมีราคาสูงในช่วงปี 2564-2565 ทำให้ระบบจำกัดกลิ่นในโรงเรือนต้องมีโปรแกรมความถี่การล้างคอกและส้วมน้ำมากกว่าเดิมโดยเฉพาะในช่วงสุกรขุนโต เป็นช่วงที่ก่อให้เกิดปัญหาเรื่องกลิ่นเกิดขึ้น ควรเพิ่มโปรแกรมการล้างคอกและส้วมน้ำให้มีความถี่มากขึ้น เช่น เพิ่มการล้างคอกและส้วมน้ำ 2-3 ครั้ง/วัน แต่การล้างส้วมน้ำบ่อยครั้งขึ้นก่อให้เกิดปัญหาน้ำเสียมากขึ้นด้วย จึงควรมีการติดตั้งระบบม่านน้ำละอองฝอยลดกลิ่นท้ายโรงเรือน รวมทั้งมีการใส่จุลินทรีย์ผสมในระบบน้ำละอองฝอย และใส่จุลินทรีย์ลงในส้วมน้ำเพื่อกำจัดกลิ่น ผู้ประกอบการ เจ้าหน้าที่ดูแลฟาร์ม และคนงานต้องตระหนักและเข้มงวดในการจัดการเรื่องกลิ่นตลอดเวลา ควรตรวจเช็คระบบไม่ให้เกิดปัญหาการรั่วซึมจนไหลลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะหรือพื้นที่การเกษตรโดยเฉพาะในช่วงฤดูฝนและช่วงที่ฟาร์มมีการใช้น้ำในฟาร์มมากขึ้นในช่วงระยะการเลี้ยงสุกรขุนช่วงท้าย จะทำให้ป้องกันและลดปัญหาเรื่องร้องเรียนด้านน้ำเสียได้

4.2.4 ด้านความสัมพันธ์และปฏิบัติการจิตวิทยากับชุมชน

ฟาร์มสุกรบางฟาร์มประสบปัญหา ลูกร้องเรียนเรื่องกลิ่นหลายครั้งแม้จะมีการลงทุนปรับปรุงระบบบำบัดน้ำเสียและการกำจัดกลิ่น และอีกสาเหตุหนึ่งที่เป็นปัญหาละเอียดอ่อนในพื้นที่คือผู้ประกอบการฟาร์มสุกร ขาดความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนและประชาชนที่อาศัยอยู่ในรัศมีรอบฟาร์มสุกร การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมต่างๆ ในชุมชนทั้งงานประเพณี งานเทศกาลในพื้นที่เป็นประจำ รวมทั้งการแสดงถึงความจริงใจในการรับผิดชอบต่อสังคม จะเป็นช่องทางในการสร้างความเข้าใจในการจัดการระบบบำบัดน้ำเสียและกลิ่นของฟาร์มกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จะช่วยให้ปัญหาการร้องเรียนลดความรุนแรงลงได้อีกทางหนึ่ง

4.3 ด้านกฎหมาย

การประกอบกิจการฟาร์มสุกรที่เป็นการประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพเกี่ยวข้องกับกฎหมายหลายฉบับ โดยกฎหมายแต่ละฉบับมีเจตนารมณ์ในการควบคุม กำกับ ดูแลที่แตกต่างกัน อาจทำให้ผู้ประกอบการไม่เข้าใจในแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องจนเกิดความเข้าใจอย่างยากและไม่สะดวก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานภาครัฐต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง จะต้องชี้แจงรายละเอียดและทำความเข้าใจกับผู้ประกอบการ และควรมีการบูรณาการดำเนินงานร่วมกันในการตรวจสอบตามอำนาจหน้าที่รวมถึงการพิจารณาอนุญาตต่างๆด้วย ดังนั้น เจ้าพนักงานท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ต้องมีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย เพื่อจะได้ให้คำแนะนำปรึกษาให้แก่ผู้ประกอบการได้

ควรให้ค่านิยามน้ำเสียจากฟาร์มสุกรหมายความครอบคลุมรวมถึง น้ำเสียที่มีการบำบัดในฟาร์มและน้ำทิ้งลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะด้วย เพื่อให้เข้าหลักเกณฑ์บังคับให้ปฏิบัติตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดให้การเลี้ยงสุกรเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษที่จะต้องถูกควบคุมการปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะหรือออกสู่สิ่งแวดล้อม และประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่องมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากแหล่งกำเนิดมลพิษประเภทการเลี้ยงสุกร

GAP ฟาร์มสุกร ถูกกำหนดให้ฟาร์มที่เลี้ยงสุกรขุน ตั้งแต่ 1,500 ตัวขึ้นไป หรือเลี้ยงสุกรแม่พันธุ์ ตั้งแต่ 120 ตัวขึ้นไป เป็นมาตรฐานบังคับมีผลบังคับใช้วันที่ 4 พฤษภาคม 2566 , ฟาร์มที่เลี้ยงสุกรขุน ตั้งแต่ 500 - 1,499 ตัว หรือเลี้ยงสุกรแม่พันธุ์ ตั้งแต่ 95 - 119 ตัว เป็นมาตรฐานบังคับมีผลบังคับใช้วันที่ 2 สิงหาคม 2566 ฟาร์มสุกรตั้งแต่ขนาดกลางขึ้นไปมีแนวโน้มลูกร้องเรียนปัญหาเรื่องกลิ่นมากขึ้น พบทั้งปัญหาการลูกร้องเรียนซ้ำ และฟาร์มใหม่ลูกร้องเรียน การนำข้อปัญหาที่เกิดจากการร้องเรียน มาปรับปรุงแก้ไขการประกอบกิจการฟาร์มสุกรให้เป็นระบบ ตั้งแต่โครงสร้างฟาร์มและโรงเรือน มีการออกแบบให้มีระบบบำบัดน้ำเสียและกลิ่นที่เพียงพอ เลือกเทคโนโลยีการบำบัดน้ำเสียที่เหมาะสม และมีการออกแบบและรับรองโดยวิศวกรผู้เชี่ยวชาญ ด้านสิ่งแวดล้อม ขั้นตอนก่อนการอนุญาตให้ก่อสร้างอาคารและการพิจารณาออกใบอนุญาตประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งการรับรอง GAP ฟาร์มสุกร ที่ต้องมีการตรวจสอบและรับรองการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มาประกอบการพิจารณาภายใต้ระเบียบข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด จะช่วยลดปัญหาการร้องเรียนที่อาจเกิดขึ้นได้อีกในอนาคต ส่วนปัจจัยฤดูกาล ช่วงเวลา อายุและขนาดสุกร รวมถึงความรู้ ทัศนคติ พฤติกรรมและ การยอมรับปฏิบัติของชุมชนควรมีการศึกษาเพิ่มเติมต่อไป

## บรรณานุกรม

- กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2566. คู่มือเสริมสร้างและสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการกำกับดูแลแหล่งกำเนิดมลพิษประเภทการเลี้ยงสุกร. กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรุงเทพฯ. 44 หน้า.
- กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน กระทรวงพลังงาน. 2555. คู่มือการปฏิบัติงานการผลิตและใช้ก๊าซชีวภาพอย่างปลอดภัยสำหรับโรงงานอุตสาหกรรมและชุมชน. แหล่งที่มา: <https://webkc.dede.go.th/testmax/sites/default/files/HB%20BIOGAS.pdf>. [12 สิงหาคม 2566].
- กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. 2562. แนวทางการควบคุมกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับปรับปรุง). โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด. กรุงเทพฯ. 362 หน้า.
- เจษฎากร ประจิดร์ . 2563 . แนวทางการจัดการฟาร์มผลิตสุกรเพื่อก้าวสู่ไทยแลนด์ 4.0. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. 10 (1): 99-115.
- วันดี เจียเจริญ. 2535. การแก้ไขปัญหามลภาวะในฟาร์มสุกร. *วารสารเกษตร*. 8 (2): 148-159 [บทคัดย่อ]
- 
- นิรันดร โพธิกานนท์ วราภา คุณาพร โชค มิเกล็ด. 2563. ศักยภาพการผลิตก๊าซชีวภาพและสถานภาพด้านสิ่งแวดล้อมในฟาร์มสุกรและโคนมทั่วประเทศไทย. *วารสารเกษตร*. 18 (1): 73-87.
- สมาคมสัตวแพทย์ควบคุมฟาร์มสุกรไทย. 2565. มาตรฐานฟาร์มสุกร. แหล่งที่มา: <https://tsva.or.th/standard-of-pig-farm>. [15 พฤษภาคม 2566].
- กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2554. คู่มือการขออนุญาตและต่อใบอนุญาตประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ประเภทฟาร์มสุกร สำหรับผู้ประกอบการกิจการฟาร์มสุกร. สำนักพัฒนาระบบและรับรองมาตรฐานสินค้าปศุสัตว์ กรมปศุสัตว์ กรุงเทพฯ. 166 หน้า.
- กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2556. คู่มือหลักเกณฑ์การขออนุญาตและต่อใบอนุญาตประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ประเภทฟาร์มสุกร สำหรับเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. สำนักพัฒนาระบบและรับรองมาตรฐานสินค้าปศุสัตว์ กรมปศุสัตว์ กรุงเทพฯ. 166 หน้า.
- กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2563. คู่มือระบบบำบัดน้ำเสียชนิดได้ก๊าซชีวภาพในฟาร์มสุกร BIOGAS. แหล่งที่มา: <https://online.pubhtml5.com/nzcaj/klcr /index.html#p=1>. [15 พฤษภาคม 2566].
- กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. ม.ป.ป.ก. คู่มือการจัดการสิ่งแวดล้อมฟาร์มสุกร. แหล่งที่มา: [https://certify.dld.go.th/certify/images/download/environment/2563/360106/s\\_630106.pdf](https://certify.dld.go.th/certify/images/download/environment/2563/360106/s_630106.pdf). [15 พฤษภาคม 2566].
- กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. ม.ป.ป.ข. คู่มือแนวทางการจัดการปัญหา เรื่องร้องเรียนด้านสิ่งแวดล้อมการปศุสัตว์. แหล่งที่มา: <https://certify.dld.go.th/certify/images/download/environment/2563/631113/A.pdf>. [15 พฤษภาคม 2566].

ภาคผนวก

ข้อมูลการร้องเรียนผลกระทบเรื่องกลิ่นเหม็นและมลภาวะจากฟาร์มโคเนื้อ ฟาร์มไก่ไข่ ฟาร์มเป็ด และ  
ฟาร์มแพะในพื้นที่จังหวัดสุโขทัย ในช่วงปี 2561-2566

1. ตารางแสดงข้อมูลการร้องเรียนผลกระทบเรื่องกลิ่นเหม็นและมลภาวะจากฟาร์มโคเนื้อ ในพื้นที่จังหวัด  
สุโขทัย ในช่วงปี 2561-2566

ปี	น้ำ เสีย	กลิ่น เหม็น	น้ำเสียและกลิ่น เหม็น	เสียง รบกวน	กลิ่นเหม็นและ แมลงวัน	รวม
2561	0	0	0	1	2	3
2562	0	1	0	0	1	2
2563	0	0	0	0	0	0
2564	0	2	0	0	0	2
2565	0	1	0	0	0	1
2566	0	1	0	0	0	1
<b>รวม</b>	<b>0</b>	<b>5</b>	<b>0</b>	<b>1</b>	<b>3</b>	<b>9</b>

หน่วย : แห่ง

2. ตารางแสดงข้อมูลการร้องเรียนผลกระทบเรื่องกลิ่นเหม็นและมลภาวะจากฟาร์มไก่ไข่ในพื้นที่จังหวัดสุโขทัย  
ในช่วงปี 2561-2566

ปี	น้ำ เสีย	กลิ่น เหม็น	น้ำเสียและกลิ่น เหม็น	เสียง รบกวน	กลิ่นเหม็นและ แมลงวัน	รวม
2561	0	0	0	0	0	0
2562	0	0	0	0	0	0
2563	0	0	0	0	0	0
2564	0	1	0	0	0	1
2565	0	0	0	0	0	0
2566	0	1	0	0	0	1
<b>รวม</b>	<b>0</b>	<b>2</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>2</b>

หน่วย : แห่ง

3. ตารางแสดงข้อมูลการร้องเรียนผลกระทบเรื่องกลิ่นเหม็นและมลภาวะจากฟาร์มเป็ด ในพื้นที่จังหวัดสุโขทัย ในช่วงปี 2561-2566

ปี	น้ำเสีย	กลิ่นเหม็น	น้ำเสียและกลิ่นเหม็น	เสียงรบกวน	กลิ่นเหม็นและแมลงวัน	รวม
2561	0	0	0	0	0	0
2562	0	0	0	0	0	0
2563	0	0	0	0	0	0
2564	0	1	0	0	0	1
2565	0	0	0	0	0	0
2566	0	1	0	0	0	1
<b>รวม</b>	<b>0</b>	<b>2</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>2</b>

หน่วย : เรื่อง

4. ตารางแสดงข้อมูลการร้องเรียนผลกระทบเรื่องกลิ่นเหม็นและมลภาวะจากฟาร์มแพะในพื้นที่จังหวัดสุโขทัย ในช่วงปี 2561-2566

ปี	น้ำเสีย	กลิ่นเหม็น	น้ำเสียและกลิ่นเหม็น	เสียงรบกวน	กลิ่นเหม็นและแมลงวัน	รวม
2561	0	1	0	1	1	3
2562	0	0	0	0	0	0
2563	0	0	0	0	0	0
2564	0	1	0	0	0	1
2565	0	0	0	0	0	0
2566	0	1	0	0	0	1
<b>รวม</b>	<b>0</b>	<b>3</b>	<b>0</b>	<b>1</b>	<b>1</b>	<b>5</b>

หน่วย : เรื่อง